ANCHETA NOASTRĂ

EFICACITATEA NU-I O PROBLEMĂ SIMPLĂ

DE

EMERICH VOGL

ANTRENOR EMERIT

CÎND se discută despre eficacitate, de obicei ea este pusă în legătură directă cu trasul la poartă şi condiţionată numai de acest lucru. Personal nu împărtăşesc această părere, fiindcă dacă eficacitatea ar depinde numai de forţa şi precizia şuturilor, ea n-ar fi o problemă aşa de greu de rezolvat şi nici n-ar constitui obiectul unei discuţii generale.

Practic, trasul la poartă este precedat de un drum foarte dificil pentru înaintaşi, drum care — pe măsura dezvoltării fotbalului — s-a îngreuiat mereu. Astăzi, marcarea golurilor a devenit o acţiune extrem de complexă, în care trasul propriu-zis a rămas încoronarea decisivă, dar nu este de regulă şi faza cea mai dificilă a acţiunii de atac.

Timpul cînd un jucător ajuns în faţa porţii a putut să-şi facă pregătirile de rigoare şi apoi să lanseze o „bombă", a trecut de mult; iar acţiunile „clasice", cînd extremele lansate, demarînd pe marginea terenului, au centrat şi jucătorul din faţa porţii a tras ca din „tun", au devenit şi ele mai mult o amintire decît o realitate. Astăzi, nici o apărare din lume nu va permite, ca timp şi spaţiu, să-ţi pregăteşti locul şi modul cel mai convenabil de tras.

UNDE STĂ CAUZA EFICACITĂŢII SCĂZUTE

De aceea, eu cred că ar fi inutil să dăm — ca exemple de rezolvare a eficacităţii — aspecte şi procedee din trecut, cînd şuturile „curgeau gîrlă" şi se înregistra o „ploaie de goluri". In primul rînd, apreciez că lucrurile văzute prin negura vremurilor îndepărtate sînt oarecum exagerate, iar în al doilea rînd, chiar dacă ar fi fost aşa cum se povesteşte, nu trebuie să uităm că astăzi condiţiile din faţa porţii s-au schimbat fundamental faţă de trecut. In loc de 2—3 fundaşi, avem acum 4—5 şi, pe deasupra, jucătorii din apărare au făcut progrese calitative remarcabile. Este suficient să arătăm că portarul, dintr-un jucător ţintuit permanent pe linia porţii, a devenit un adevărat stăpîn al careului de 16 m., culegînd pase, lansări şi centrări etc.

Prin urmare, *cauza eficacităţii scăzute nu trebuie căutată numai în scăderea potenţialului de tras la poartă al înaintaşilor, ci şi în progresul realizat în jocul defensiv, faţă de care atacanţii actuali — deocamdată — nu posedă arme suficient perfecţionate.*

„TRECUTUL" NU NE POATE AJUTA

De la bun început trebuie să ne fie clar că combinaţiile tipizate şi executate cu o precizie matematică, care au predominat în jocul ofensiv din trecut, în actualele condiţii defensive nu ne-ar putea fi de folos, oricît le-am perfecţiona. De exemplu, jocul echipei C.C.A. pe care l-am admirat cu toţii şi care ne-a adus rezultate internaţionale cu care ne mîndrim, cu greu şi-ar croi drum în plasa deasă ţesută de actualele sisteme de apărare şi, ca atare, nici n-ar mai putea rezolva problema eficacităţii. Mai mult. In primul joc al actualului Campionat mondial, Anglia—Uruguay, asaltul tipizat al întregii echipe engleze a prezentat un pericol mai puţin real pentru apărarea uruguayană decît sclipirile individuale ale vîrfului de atac uruguayan, Rocha, pentru apărarea engleză.

Trebuie să ne împăcăm cu această stare de fapt şi să spunem definitiv adio jocului ofensiv din trecut. Dar, în loc să ne plîngem, mai bine ne îndreptăm toate eforturile pentru făurirea acelor mijloace care vor da din nou posibilitatea atacanţilor să străpungă cu mai mult succes zidul clădit de apărători.

PUŢINĂ ISTORIE

In veşnica luptă dintre atac şi apărare, problema eficacităţii nu se pune prima dată. In anul 1925, regulamentul de joc a trebuit să vină în ajutorul înaintaşilor, iar în anii 1940—1950 prezenţa în linia de fund a stoperului a fost considerată ca un dezastru ireparabil al fotbalului. Totuşi, pînă la urmă, înaintaşii — folosindu-se de jocul cu schimb de locuri şi acţionînd cu 2 vîrfuri — nu numai că au pus în dificultate pe faimosul stoper, dar au devenit aşa de periculoşi încît au obligat pe apărători să recurgă la serviciile unui al 4-lea şi al 5-lea fundaş.

Este drept că în această preocupare pentru apărare este şi o doză de exagerare. Nu s-a mărit numai numărul fundaşilor dar s-au dat sarcini defensive mai accentuate şi mijloacelor şi chiar extremelor, creîndu-se concomitent diferite tactici de „beton", care toate au mers în dauna potenţialului de atac al echipelor.

Indiferent din care cauză, această stare de fapt există şi trebuie să ţinem cont de ea, fiindcă apărătorii în nici un caz nu vor renunţa la buna lor organizare şi nici nu pot fi siliţi printr-o decizie a federaţiei noastre sau a federaţiei internaţionale.

NECESITATEA — ŞI ROLUL — JUCĂTORILOR CU PERSONALITATE

Interesant este însă că tocmai echipele care au stat în fruntea celor care şi-au betonat apărarea au fost primele care au trebuit să se preocupe de găsirea mijloacelor de combatere a acestei apărări şi să caute modalităţi, în sînul echipelor lor, prin care să poată străpunge o defensivă ermetică cu un efectiv de jucători mai redus. Astfel, a început o perioadă, pe care o trăim şi astăzi, în care jocul de fotbal a luat, poate, cea mai interesantă evoluţie de la existenţa lui.

In echipele cu renume mondial şi-au făcut apariţia înaintaşi „superclasă", care singuri, sau acţionînd în „cupluri", au ştiut să se descurce în faţa apărării aglomerate şi să asigure o eficacitate corespunzătoare. In curînd însă şi mijlocaşii au devenit mai agresivi, participînd la finalizări, iar în ultimul timp sînt secondaţi în astfel de acţiuni şi de către fundaşi. Treptat, delimitările privind razele de acţiune şi bariera atac-apărare, care de decenii a împărţit echipa în două compartimente distincte, s-a şters, dînd loc unei libertăţi de acţiune pronunţate şi transformînd întreaga echipă într-o singură unitate de atac-apărare.

Pentru a juca astfel nu este suficient însă ca jucătorii să aibă o pregătire înaltă şi multilaterală; ei trebuie să aibă pe deasupra capacitatea de a aprecia just situaţiile de joc, să găsească soluţiile cele mai corespunzătoare şi să acţioneze cu toată competenţa şi cu tot simţul de răspundere, în cele mai dificile momente ale jocului, respectînd însă în permanenţă „partitura" comună a echipei. Despre aceşti jucători se spune că au personalitate.

DRUMUL PE CARE TREBUIE MERS

Spre o astfel de înţelegere a situaţiei actuale în fotbal, spre astfel de jucători trebuie să tindem şi noi, nu de dragul imitării celor „mari", ci din convingerea că pentru un joc de nivel mondial trebuie jucători de înaltă valoare, care au capacitatea să-l realizeze. Nici un motor care are capacitatea iniţială de 20 cai putere, oricum şi oricît ar fi uns şi pus la punct, nu va putea dezvolta o forţă dublă sau triplă. Nu spune nimeni că într-un interval scurt va trebui să producem personalităţi ca Pelé, Di Stefano, Eusebio etc.; *trebuie însă să fim pătrunşi de ideea că o muncă de instruire axată pe aceste obiective ne va duce cu siguranţă mai aproape de rezolvarea eficacităţii precum şi a altor probleme încă deschise în fotbalul nostru.*

Poate că unii dintre colegii mei mă vor găsi prea îndrăzneţ. Se prea poate. Socot însă că ultimele confruntări internaţionale ne obligă să ne fixăm obiective din cea mai înaltă clasă mondială. Destul am trăit cu impresia că cutare sau cutare lucru n-ar fi „de nasul nostru".

CEEA CE SE IMPUNE

Am insistat mai mult asupra acestor lucruri, care — de fapt — sînt cunoscute, pentru a ilustra şi a sublinia cît mai mult faptul că *pentru rezolvarea problemei eficacităţii nu sînt suficiente cîteva măsuri tactice, unele exerciţii tehnice mai pretenţioase* sau majorarea repetărilor în exersare, ci este nevoie de o *reconsiderare integrală a procesului de instruire, a antrenamentelor, a atitudinii antrenorilor şi mai ales a jucătorilor faţă de cele ce se petrec în fotbal şi faţă de pregătirea pe care o reclamă acest joc.*

Inainte de a vorbi despre instruire, mă simt dator să fac o remarcă despre un lucru care trebuia spus deschis de mult. Părerea mea şi a multor colegi de ai mei este că *fără o prealabilă disciplinare a jucătorilor*, privind îndatoririle lor la antrenamente şi la jocuri, *nici o instruire nu va da roade.* Dacă nu vom reuşi să stabilim o responsabilitate directă a jucătorilor faţă de tot ceea ce se face la antrenamente şi la jocuri, faţă de modul cum trăiesc şi se pregătesc în viaţa extrasportivă şi dacă nu vom reuşi să facem pe jucători să înţeleagă că *fotbalul cere astăzi o completă dăruire*, atunci orice am întreprinde pe linia antrenamentelor va fi zadarnic, fără efect.

ASPECTE PREGNANTE

A vorbi mai concret despre cele ce ar trebui să fie întreprinse pe linia instruirii, ar fi prea vast pentru a putea fi cuprins într-un singur articol. De aceea, mă voi rezuma la cîteva referiri asupra unor deficienţe care apar mai frecvent în jocul echipelor noastre în dauna eficacităţii, căutînd a le explica prin felul în care ne antrenăm.

Pentru a fi mai uşor de înţeles, le voi îngloba sumar în trei aspecte mai pregnante:

1. Finalizarea acţiunilor de atac decurge necorespunzător şi conduce la relativ puţine situaţii reale de gol.
2. Un procentaj prea mare de situaţii de gol sînt ratate.
3. După ce s-a creat un avantaj de 1, 2 sau 3 goluri, insistenţele pentru crearea şi fructificarea situaţiilor de gol scade, chiar încetează.

PROBLEMA EXERCIŢIILOR ŞI A EXERSĂRII

In primul aspect trebuie să subliniez că mai toate exerciţiile folosite (combinaţii, „un-doi"-uri" nu sînt îndreptate spre crearea situaţiilor din care s-ar putea trage cu succes la poartă, ci spre o depăşire totală a întregii apărări (pe cît posibil şi a portarului) cu scopul de a nu mai avea de-a face cu nimeni la tras.

De aceea, înaintaşii, după cîteva încercări nereuşite, încep să tatonеze în faţa porţii, încetinind ritmul, să reţină sau să schimbe între ei inutil mingea etc., fiindcă condiţiile din „lecţia învăţată" nu corespund cu realitatea şi ei nu posedă cel puţin încă o armă (ca trasul prin surprindere), pe care s-o alterneze cu prima şi să pună în încurcătură pe apărători.

Exerciţiile de acest gen sînt şi tipizate şi arhicunoscute, în plus exclud trasul spontan din prima poziţie sau pasele mai pretenţioase pentru crearea unor astfel de situaţii şi, deci, nu este de mirare că nu apar în joc. Majoritatea jocurilor— şcoală sau de acest gen, se ţin în compania unor echipe mai modeste, astfel că depăşirea adversarului nu se realizează prin noutatea şi variaţia combinaţiilor, a infiltrărior, ci prin diferenţa de clasă a adversarilor direcţi.

PE CE PUNEM ACCENT?

Referitor la al doilea aspect trebuie să spun, fără a scuza pe acei jucători care deseori dau dovadă de superficialitate, că la antrenamente jucătorii noştri *nu sînt puşi să marcheze goluri* din diferite situaţii, ci să tragă cît mai puternic, aproape după acelaşi calapod. Exerciţiile folosite mai peste tot le cunoaştem, cu mici modificări, de peste 20 ani — şi încă nu ne-am convins că nici nu dau prea multe roade şi nici că le exersăm în condiţiuni care numai întîmplător mai apar în jocul de astăzi.

De obicei, impunem trasul după o biometrică „stas", fără să ne gîndim că nu avem de-a face cu o maşină de un anumit tip şi că nu este vorba de mecanica unor piese inerte, ci de o mecanică vie, în care — după conformaţie — există felurite compensări pozitive, dar şi incapacităţi. Unii jucători vor învăţa uşor să tragă tare, alţii numai să paseze mingea; unii vor prefera „ristul", alţii exteriorul; unii piciorul stîng, alţii piciorul drept, fiecare după specificul conformaţiei şi capacităţii lui fizice. Noi, antrenorii, *nu sîntem chemaţi să punem în aplicare o biomecanică „ideală" a trasului, ci să învăţăm pe jucători să marcheze goluri, fiecare în felul în care dă cel mai ridicat randament.*

Pentru exemplificare, mă voi referi la cîţiva jucători din trecut şi de astăzi, cunoscuţi pentru eficacitatea lor. Interii fostului club Juventus, Iordache şi Flamaropol, nu aveau aceeaşi biomecanică la tras. Internaţionalul Vaczi marca numai cu piciorul drept. Ene II şi Pîrcălab trag la fel la poartă? Dumitriu are o biomecanică mai corectă, dar Ionescu marchează golurile. Constantin în loc de picior preferă capul.

Am insistat mai mult asupra acestei probleme fiindcă apreciez că aici, noi, antrenorii, facem cele mai multe greşeli. Vrem neapărat să obligăm pe jucători să tragă aşa cum dorim *noi* şi din situaţiile pe care *noi* le ronsiderăm bune. *Nu dăm jucătorilor suficiente ocazii să-şi dezvolte un fel de a trage la poartă după posibilităţile lor native, nu facilităm suficient să se dezvolte ceva AL LOR, care simt că le vine mai bine şi le dă mai mare încredere*, şi cu care înarmaţi, nu se vor mai bîlbîi aşa de des în faţa porţii şi nu vor încurca, în creierul lor, în acele clipe de mare încordare nervoasă, cele învăţate forţat la antrenamente cu ceea ce le convine nativ mult mai bine.

Prin aceasta, nu vreau să susţin că însuşirea unei biomecanici corecte a trasului, mai ales la copii şi la juniori, trebuie neglijată. Departe de mine acest gînd. Dar, fiind vorba de o mişcare complexă, în care specificul fizic al individului poate să formeze compensări şi rezultate uimitoare, ar fi păcat să împiedicăm dezvoltarea lor sau chiar să le anulăm.

OBLIGAŢII „DE SERVICIU"...

Ultimul aspect (scăderea insistenţei pentru marcarea de goluri) este strîns legat de cele ce am spus înainte de a vorbi despre instruire şi are cauze de natură diferită. Eu mă voi rezuma numai la legătura cu climatul general al antrenamentelor noastre.

Teoretic, participarea conştientă a jucătorilor la antrenamente este dată ca o condiţie de bază pentru acumulări cantitative şi calitative. Practic însă, jucătorii vin pe teren ca pentru a satisface o obligaţie neplăcută, de care vor să scape cît mai repede şi cît mai... ieftin.

In mare, aşa stau lucrurile şi nu este, deci, de mirare că acumulările, îndeosebi cele cantitative pentru efortul ridicat cerut de joc, sînt destul de reduse. In schimb, nu se face economie de consum de energie cînd este vorba de viaţa extrasportivă.

O mare parte dintre antrenorii noştri, pentru a nu strica „buna dispoziţie a băieţilor" pentru jocul următor, închid deseori cîte un ochi, creînd astfel un fel de *funcţionarism* care se reflectă direct în joc. Puţin efort pentru îndatoriri şi mai mult pentru plăceri personale. De această tendinţă vom scăpa numai printr-o reprofilare a antrenamentelor cu adresă directă la responsabilitatea jucătorilor şi în care efortul şi conţinutul real al celor 90 de minute de joc apar mai des şi mai pregnant.

Sînt de părere că *antrenamentele trebuie să se adreseze în general cu mult mai mult persoanei jucătorului şi valorificării cît mai înalte a posibilităţilor lui pozitive*, scăzînd generalizările şi insistenţele în cele pentru care nu există o dotare nativă. Antrenamentele pot fi îndreptate şi mai mult spre nevoile concrete ale jocului, în special în ce priveşte crearea şi fructificarea situaţiilor de gol, împreună cu mijloacele necesare de realizare.

In teorie, am acceptat de mult ca *jocul să decidă antrenamentele*, iar la antrenamente să lucrăm pentru nevoile reale ale jocului. Practic însă, din păcate, s-a realizat tocmai contrariul: munca şi atmosfera antrenamentelor se reflectă deseori negativ în joc.

★

Desigur că pe această temă s-ar mai putea spune foarte mult şi, probabil, mai bine. Poate că în unele afirmaţii, să nu am dreptate, să fiu greşit sau exagerat. In fond, nu aceasta importă, ci faptul că — cu necesitate — trebuie făcută o cotitură în antrenamentele noastre, cît mai repede, dar nu pripit, ci bine chibzuit.

In această direcţie am citit cu mult interes articolul profesorului I. Siclovan din „Sportul popular" şi pe marginea lui îmi permit să propun *elaborarea unei metodici autohtone, proprie fotbalului nostru de performanţă*, care să nu plutească în sferele înalte ale teoriei, ci să se bazeze pe realităţile noastre umane şi materiale, care nu sînt deloc mai prejos de cît în alte ţări.

Sînt convins că pe baza unui studiu prealabil, cum se propune în articolul menţionat, Colegiul central al antrenorilor, cu concursul Institutului de Cultură Fizică, are această capacitate, fără a fi nevoie să recurgă la vreo imitaţie.